Meron & Salman
LAW OFFICE

זוגיות ותכנון משפטי

שלושה דברים שכל זוג צריך להסדיר

הסכם ממון, צוואה וייפוי כוח מתמשך: מה זה אומר לנשואים, לידועים בציבור ולנישואין שניים

עו"ד טל מירון



על המדריך

למה דווקא שלושה מסמכים

במשך עשרים שנה אני מייצגת בני זוג בבתי המשפט. ברוב התיקים הקשים שמגיעים אליי, הבעיה התחילה הרבה לפני הפרידה או הפטירה, ביום שבו מישהו אמר "נחייה ביחד לנצח, אז בוא נסדר את זה אחר כך".

החוק והפסיקה בישראל לא מתייחסים לכל הזוגות באותה צורה. זוג נשוי, זוג ידוע בציבור וזוג שמתחתן בפעם השנייה עומדים מול כללים שונים בכל מה שקשור לרכוש, לירושה ולקבלת החלטות.

ובכל זאת, ישנם שלושה מסמכים שאני ממליצה עליהם לכל זוג, בלי יוצא מן הכלל: הסכם ממון, צוואה וייפוי כוח מתמשך. חילקתי את המדריך לפי סוג הזוגיות, כך שכל אחד יכול לעבור ישר לפרק הרלוונטי עבורו.

שלושת המסמכים במבט אחד

המסמך	מה הוא קובע	מה קורה בלעדיו
הסכם ממון	מה משותף ומה נפרד, ומה יקרה לרכוש אם הקשר יסתיים. כשיותר משליש מהזוגות מתגרשים, חייבים להיערך למצב בו אולי חלילה תיפרדו.	החוק ובית המשפט מחליטים במקומכם, לעיתים אחרי הליך ארוך ומייגע, כיצד יחולק הרכוש.
צוואה	מי יקבל מה אחרי הפטירה, וכיצד תתבצע חלוקת הרכוש.	הרכוש מתחלק לפי חוק הירושה, בלי קשר לנסיבות של המשפחה שלכם. במידה ולא ערכתם צוואה, אתם תלויים בתחולת החוק.
ייפוי כוח מתמשך	מי יקבל החלטות עבורכם ובשמכם אם תאבדו את היכולת לעשות זאת בעצמכם.	במידה ולא מיניתם קודם לכן מיופה כוח, המשפחה נדרשת לפנות לבית המשפט כדי למנות אפוטרופוס.

פרק 01

זוגות נשואים

זוג נשוי שלא חתם על הסכם ממון כפוף להסדר איזון משאבים שקבוע בחוק יחסי ממון בין בני זוג. בפשטות: כשהנישואין מסתיימים, בגירושין או בפטירה, שווי הנכסים שנצברו במהלך הנישואין מתחלק בדרך כלל שווה בשווה (במקרה של מוות- יש לבחון אם נערכה צוואה ומה תכולתה).

נכסים מלפני הנישואין, ירושות ומתנות. לפי החוק הם לא נכללים באיזון, אבל ברגע שכסף כזה מתערבב בנכס משותף, למשל ירושה שהוכנסה לשיפוץ הדירה או לסגירת המשכנתא, הוא עלול ליצור הסתמכות כנכס משותף וכאשר אין הסכם שמסדיר זאת, הכל נתון לפרשנות.

דירה שרשומה על שם אחד מבני הזוג. לכאורה שייכת לבן הזוג שעל שמו היא רשומה, אך בפועל, כאשר מדובר למשל בדירת מגורים, היא עלולה להיחשב כדירה משותפת גם ללא רישום. כל מקרה נדון לגופו, ובמידה ולא יהיה הסכם שיסדיר זאת, עלולים להתנהל הליכים משפטיים ארוכים עד שבית המשפט יפסוק האם הדירה משותפת או נפרדת.

ירושה ללא צוואה. בן או בת הזוג לא יורשים הכול על פי החוק. כשיש ילדים, הירושה מתחלקת ביניהם לפי חוק הירושה, 50% לבן הזוג ו-50% נוספים מתחלקים בין הילדים. לא תמיד בדרך שהזוג היה בוחר אילו היו עורכים צוואה .

קבלת החלטות. נישואין לא הופכים את בן הזוג למי שמוסמך לקבל החלטות בשמכם. בלי ייפוי כוח מתמשך, אם אחד מכם יאבד חלילה את היכולת הפיזית או הנפשית לנהל את ענייניו, המשפחה תצטרך לפנות לבית המשפט להליך של מינוי אפוטרופסות. הליך מורכב יותר, לכל הדעות.

זוגות נשואים | מהתיקים שלי

הירושה שהתערבבה

היא קיבלה ירושה מאביה והפקידה אותה בחשבון המשותף שלהם, "כי ככה יותר פשוט". מהחשבון שילמו משכנתא, שיפוץ לדירה, גשר לשיניים של הילד, ויצאו למספר חופשות משפחתיות.

חמש שנים לאחר העברת כספי הירושה לחשבון המשותף, החליטו בני הזוג להיפרד.

בפרידה היא טענה שהכסף שייך לה בלבד, אולם בית המשפט קבע שבהחלטה להכניס את הכסף הנפרד לחשבון משותף, הפכה אותו האישה לכסף בר חלוקה. משכך, קשה מאוד להוכיח למי שייך מה שנותר ממנו, ונקודת המוצא היא חלוקה שוויונית.

מה היה עוזר כאן: להשאיר את הירושה בחשבון נפרד לחלוטין או לחילופין לערוך הסכם ממון שקובע במפורש מה דינן של ירושות/ מתנות שניתנו.

מה לסדר

- ☐ הסכם ממון מאושר, גם אחרי החתונה, כדי להגן על ירושה, על נכס מלפני הנישואין או על עסק
- ☐ צוואה, כדי להחליט בעצמכם מה יקבל בן הזוג ומה יקבלו הילדים, ובאיזה מועד
- ☐ ייפוי כוח מתמשך לכל אחד מבני הזוג

פרק 02

ידועים בציבור

זוג שחי יחד בלי נישואין לא נהנה מהסדר רכושי שקבוע בחוק. אין איזון משאבים אוטומטי, ומי שטוען שנכס הוא משותף צריך להוכיח זאת. ככל שאין מסמכים, אין רישום, ההוכחה קשה יותר ותלוי בראיות שתצליחו להביא בעת הצורך.

מוסד הידועים בציבור אינו מוסדר בחקיקה במדינת ישראל, ומשכך כל מקרה נבחן לגופו, בהתאם לנסיבותיו.

רכוש. בית המשפט בודק כוונה לשיתוף לפי הנסיבות, כמו חשבון בנק משותף, תשלום משותף של משכנתא או השקעה בנכס. נכס שרשום על שם אחד מבני הזוג נשאר שלו, אלא אם השני מוכיח אחרת.

ירושה. לפי חוק הירושה, ידוע בציבור יכול לרשת כמו בן זוג נשוי כשאין צוואה, בתנאי ששניהם לא היו נשואים לאחר , אבל אחרי הפטירה, בני המשפחה או מקורבים עלולים לערער על עצם הקשר, והמעמד צריך להיות מוכח בהליך שיפוטי . במקרה זה יהיה על הידוע בציבור לספק ראיות לשיתוף זכויות.

פנסיה וביטוחים. הזכות לקצבת שארים או לכספי ביטוח תלויה פעמים רבות בהגדרות של כל קרן ובמוטבים שנרשמו בה. בלי רישום מסודר, בן הזוג הידוע בציבור עלול להיות תלוי בחסדי חברות הביטוח, במה מופיע בסעיף המוטבים או בהחלטה שיפוטית .

קבלת החלטות. בלי ייפוי כוח מתמשך, בן הזוג לא מוסמך להחליט בשמכם, גם אם אתם חיים יחד עשרים שנה.

מהתיקים שלי

הדירה שעל שם אחד

זוג חי יחד שתים עשרה שנה בדירה שרשומה על שם בן הזוג. היא שילמה חלק מהמשכנתא מדי חודש, אבל מחשבון נפרד ובלי שום מסמך.

כשהקשר הסתיים, היא נאלצה לנהל הליך ארוך כדי להוכיח את מה ששניהם ידעו כל השנים: שהשיתוף ביניהם הוא מהותי.

מה היה עוזר כאן: "הסכם חיים משותפים" שקובע מה דינה של הדירה, ומה מגיע למי שמשלם עליה.

מה לסדר

- ☐ הסכם חיים משותפים, שהוא הסכם הממון של ידועים בציבור, ורצוי לאשר אותו בבית המשפט לענייני משפחה כדי לתת לו תוקף של פסק דין
- ☐ צוואה, ולא להסתמך על כך שהמעמד יוכר אחרי הפטירה
- ☐ ייפוי כוח מתמשך, כי בלעדיו לבן הזוג אין מעמד בקבלת החלטות

פרק 03

נישואין שניים ומשפחות מעורבות

בנישואין שניים כל החלטה משפטית נוגעת ביותר אנשים: בן או בת הזוג החדשים, הילדים מהנישואין הקודמים, ולפעמים גם הגרוש או הגרושה. וכאן, יותר מבכל מצב אחר, החלטה שנדחית עלולה להסתיים בסכסוך ארוך ומייגע בבתי המשפט.

ירושה בלי צוואה. הרכוש יתחלק בין בן הזוג החדש לבין כל הילדים של המנוח, משני הקשרים. הילדים מהנישואין הראשונים ובן הזוג השני עלולים למצוא את עצמם שותפים באותה דירה, דבר מורכב לכל הדעות.

צוואות הדדיות. כלי נפוץ אצל זוגות בנישואין שניים, אבל יש להן כללים מיוחדים לגבי ביטול ושינוי. צריך לנסח אותן בזהירות, כדי שבן הזוג שנשאר בחיים לא יוכל להעביר הלאה רכוש שלא הוא צבר.

זכות מגורים. מאפשרת לבן הזוג להמשיך לגור בדירה אחרי הפטירה, בזמן שהבעלות עוברת לילדים. כך אפשר להגן על שני הצדדים.

התחייבויות מהגירושין הקודמים. מזונות ילדים או חלוקת פנסיה ממשיכים לחול. הסכם ממון חדש צריך להיות מתואם איתם.

מוטבים ישנים. לא פעם הגרוש או הגרושה עדיין רשומים כמוטבים בפוליסה או בקרן הפנסיה, שנים אחרי הגירושין.

מהתיקים שלי

הדירה שעברה לכולם

אדם נישא בשנית ונפטר ללא עריכת צוואה. אשתו השנייה, שגרה איתו בדירה שנים רבות, ושלושת ילדיו מהנישואין הראשונים הפכו לבעלים משותפים של אותה דירה, אך היחסים ביניהם לא היו טובים.

שנה אחרי הפטירה הם כבר ניהלו הליך משפטי על הדירה ועל יתר זכויותיו.

מה היה עוזר כאן: הסכם ממון וצוואה שקובעת מה מגיע לכל אחד, ולצידה זכות מגורים לבת הזוג בדירה.

מה לסדר

- ☐ הסכם ממון לפני החתונה, מתואם עם הסכם הגירושין הקודם, במיוחד כשאחד מבני הזוג עובר לגור בדירה של השני, וכמובן כאשר יש זכויות רבות שנצברו קודם לכן
- ☐ צוואה או צוואות הדדיות מנוסחות היטב, שמגדירות מה מגיע לבן הזוג ומה לילדים, כולל זכות מגורים בדירה, זכויות פנסיוניות וכיוצ"ב
- ☐ ייפוי כוח מתמשך, שקובע מראש מי יחליט בשמכם: בן הזוג החדש או הילדים, וכמובן שאפשר לשלב ביניהם

פרק 04

מילה על שלושת המסמכים

הסכם ממון

כדי שהסכם ממון בין בני זוג נשואים יהיה תקף, הוא צריך אישור. לפני הנישואין אפשר לאשר אותו אצל נוטריון, ואחרי הנישואין ניתן לאשרו בבית המשפט לענייני משפחה או בבית הדין. גם שינוי בהסכם צריך אישור, וחתימה בבית לא מספיקה. וחשוב לזכור: הסכם ממון קובע מה שייך למי , אבל לא מי יירש. הוא לא מחליף צוואה.

צוואה

זו הדרך היחידה לקבוע בעצמכם מה יקבל כל אחד מהאנשים שאתם אוהבים. בלעדיה החלוקה נעשית לפי חוק הירושה, שלא מכיר את הנסיבות של המשפחה שלכם. כדאי לקבוע בה גם יורש חלופי, למקרה שמי שבחרתם לא יהיה בחיים. שימו לב: כספי ביטוח, פנסיה וקופות גמל עוברים למוטבים שרשומים בקופה, ולא לפי הצוואה, ולכן צריך לעדכן גם את הרישום הזה. את הצוואה אפשר להפקיד אצל הרשם לענייני ירושה, אבל היא תקפה גם בלי הפקדה.

ייפוי כוח מתמשך

מבין השלושה, זה המסמך שהכי מעט זוגות מכירים. הוא קובע מי יקבל החלטות בשמכם בעניינים רפואיים, כספיים ואישיים, אם תאבדו את היכולת לעשות זאת בעצמכם. עורכים אותו אצל עורך דין שהוסמך לכך, והוא מופקד אצל האפוטרופוס הכללי.

בדיקה תקופתית

המסמכים האלה לא נכתבים פעם אחת לכל החיים. לידה, רכישת דירה, ירושה, גירושין, נישואין חדשים או שינוי במצב הבריאותי הם סיבה לפתוח אותם מחדש, או לכל הפחות לעדכן אותם.

בדיקה אישית

צ׳קליסט לפני שממשיכים

- ☐ יש דירה, חיסכון או קרן שאחד מאיתנו הביא לפני הקשר
- ☐ צפויה ירושה או מתנה משמעותית מהמשפחה
- ☐ אנחנו חיים יחד בלי נישואין
- ☐ יש ילדים מקשר קודם
- ☐ אין לנו צוואה, או שהיא לא עודכנה מאז שהמשפחה השתנתה
- ☐ עוד לא קבענו מי יחליט בשבילנו אם אחד מאיתנו לא יוכל

אם סימנתם אפילו תשובה אחת, כדאי לבדוק את שלושת המסמכים.

לסיום

אחרי עשרים שנה בתחום, אני יכולה לומר בביטחון: הזוגות שמסדרים את שלושת המסמכים האלה בזמן שהיחסים טובים חוסכים לעצמם ולמשפחה שלהם את ההליכים הקשים ביותר. המסמכים האלה נחתמים בזמן שהכול טוב, ובשביל זה בדיוק הם נועדו.

מה להביא לפגישה

- ☐ רשימה של נכסים וחובות
- ☐ הסכמים וצוואות קיימים
- ☐ פרטי המוטבים בקופות הפנסיה ובביטוחים
- ☐ פרטי האנשים שתרצו למנות כמיופי כוח

אם תרצו לבדוק מה מתאים לכם, אשמח לשוחח. מוזמנים לפנות במייל או למשרדנו:

03-5234506 meron@meronlaw.co.il

עו״ד טל מירון

המקרים במדריךמבוססים על שילוב של כמה תיקים שונים, והפרטים בהם שונו לשמירה על פרטיות הלקוחות. המידע במדריך הוא כללי ואינו מהווה ייעוץ משפטי. לבחינת המצב הספציפי שלכם מומלץ להתייעץ עם עורך דין. מקורות: חוק יחסי ממון בין בני זוג, חוק הירושה, חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות.